

TRAO ĐỔI VỀ ƯU, NHƯỢC ĐIỂM CỦA KHO MỞ

Để hiểu rõ hơn ưu và nhược điểm của kho mở khi áp dụng vào thực tế, Ban Biên tập Tạp chí Thông tin và Tư liệu đã trao đổi với ông Vũ Huy Thắng- cán bộ thư viện của Đại học Sư phạm Hà Nội. Dưới đây là những nhận xét của ông Thắng về kho mở tại một trường đại học ở Hà Nội.

BTV: Thư viện Đại học Sư phạm Hà Nội đã phục vụ bạn đọc theo hình thức kho mở từ năm 2004, Ông có thể cho biết những ưu điểm nổi bật của hình thức phục vụ này trong 5 năm vừa qua?

Trả lời:

Trong kho mở, bạn đọc dễ dàng tìm kiếm thông tin theo ý mình hơn do tài liệu được sắp xếp trên giá theo môn loại, lĩnh vực khoa học và nhờ được phép sử dụng không hạn chế ngay tại chỗ tất cả các tài liệu của kho. Đặc biệt rất thuận lợi cho học tập và nghiên cứu khi phạm trù nghiên cứu khá rộng và không rõ ràng. Ví dụ, bạn đọc nghiên cứu về công nghệ thông tin có thể tập trung tìm kiếm trong khu vực giá sách về nội dung này (004), thay vì tìm kiếm trong mục lục từng tài liệu, ghi số và đưa cho thủ thư lấy sách. Đôi khi sách lấy ra chỉ sử dụng được một phần rất nhỏ, sau đó lại trả ngay, rất mất thời gian.

Ngoài ra, nhờ tiếp xúc trực tiếp với kho tài liệu, bạn đọc có cơ hội sử dụng đa dạng và phong phú hơn, với số lượng và thời gian nhiều hơn các loại tài liệu. Điều này rất thích hợp khi cần tìm tài liệu tham khảo ở lĩnh vực kiến thức rộng, liên quan với lĩnh vực tri thức khác, ví dụ như: Lịch sử trong mối quan hệ với địa lý, văn hoá..., hay Môi trường với địa lý, hoá học, sinh học,....

Hơn thế nữa, nhờ áp dụng công nghệ hiện đại như: hệ thống quan sát, công từ, mã vạch cùng với đặc thù trong hoạt động của kho mở đã làm giảm số lượng cán bộ phục vụ bạn đọc xuống còn 1-3 người.

BTV: Thế còn nhược điểm?

Trả lời:

Khó khăn trong quản lý: Do nhiều bạn đọc với ý thức sử dụng tài liệu khác nhau có thể ra vào tự do trong kho nên tạo ra những khó khăn nhất định trong việc quản lý tài liệu, quản lý số lượng bạn đọc. Nhất là khi các hệ thống hỗ trợ hoạt động không tốt, cổng từ và camera không ổn định có thể sẽ gây mất tài liệu, khó thống kê, phân loại bạn đọc.

Nếu xem xét cụ thể hơn, các khó khăn có thể nảy sinh dưới các góc độ sau:

- Quản lý tài liệu: Tài liệu được bạn đọc lấy ra sử dụng, trong quá trình lựa chọn bạn đọc rất dễ xếp nhầm, đặc biệt là thứ tự các tập của một bộ sách.

- Quản lý bạn đọc: Vấn đề quan trọng nhất là giúp bạn đọc sử dụng tài liệu một cách hiệu quả mà vẫn tuân thủ các nội quy của Thư viện, tuyệt đối không được mang sách ra ngoài.

- Quản lý cơ sở vật chất: Phòng mở luôn đi kèm với hệ thống cơ sở vật chất hiện đại, việc sử dụng và bảo quản cơ sở vật chất rất cần được chú ý. Hệ thống máy tính, máy đọc mã vạch cần được bảo trì thường xuyên. Ngoài ra, việc sử dụng các thiết bị như: Camera, Thanh từ-Cổng từ, Máy đọc mã vạch,... đòi hỏi trình độ nhất định.

- Khó kiểm kê: Tài liệu trong kho mở thông thường được sắp xếp theo môn loại khoa học mà không theo số đăng ký cá biệt. Chính vì thế không thể kiểm kê theo phương pháp truyền thống là rà soát theo thứ tự sách trên giá để tìm ra vị trí trống. Cũng không thể đếm tổng vì cách này không cho biết chính xác quyển sách bị mất. Việc kiểm kê trong kho mở bao gồm: kiểm kê cuối năm, kiểm tra tài liệu bị mất và thống kê lượng bạn đọc.

- Đòi hỏi trình độ nhất định của cán bộ và bạn đọc trong việc sử dụng thành thạo các bảng phân loại, trong đó có DDC. Hệ thống phân loại này khá chi tiết và phức tạp, để sử dụng thành thạo không đơn giản.

- Năng lực cán bộ: Cán bộ kho mở ngoài năng lực chuyên môn nghiệp vụ còn phải có các kỹ năng quản lý (cơ sở vật chất, vốn tài liệu, số lượng bạn đọc, hoạt động của bạn đọc,...).

BTV: Cần cân nhắc những gì khi áp dụng kho mở tại thư viện trường đại học?

Trả lời: Để kho mở hoạt động tốt, hạn chế các nhược điểm nói trên, khi áp dụng cho thư viện các trường đại học, theo kinh nghiệm của tôi thì nên: sử dụng phần mềm để thống kê; chú trọng đến việc nâng cao ý thức bạn đọc và trình độ cán bộ; thường xuyên tiến hành kiểm tra tài liệu, cơ sở vật chất, kịp thời khắc phục các vấn đề nảy sinh.